

ÉRTEKEZÉSEK
A MATEMATIKAI TUDOMÁNYOK KÖRÉBŐL.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

A III. OSZTÁLY RENDELETÉBŐL

SZERKESZTI

SZABÓ JÓZSEF

OSZTÁLYTITKÁR.

X. KÖTET. VIII. SZÁM. 1883.

ASTROPHYSIKAI MEGFIGYELÉSEK

A HERÉNYI OBSERVATORIUMON

1882. ÉVBEN.

GOTHARD JENŐTŐL.

EGY TÁBLÁVAL.

(Beterjesztette a III. osztály ülésén 1883. ápril 23. Konkoly M. l. t.)

— Ára 30 kr. —

BUDAPEST, 1884.

A M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALA.

(Az Akadémia épületében.)

Eddig külön megjelent

É R T E K E Z É S E K

a matematikai tudományok köréből.

Első kötet.

I. Szily Kálmán. A mechanikai hő-elmélet egyenleteinek általános alakjáról. Székfoglaló. 10 kr. — II. Hunyady Jenő. A pólus és a polárok. A viszonyos polárok elve 20 kr. — III. Vész János A. Biztosítási kölcsön(új életbiztosítási nem) 20 kr. — IV. Kruspér István. A Schwerdt-féle Comparator módosított alkalmazása 10 kr. V. Vész János A. Legrövidebb távok a körkúpon. Székfoglaló. 10 kr. — VI. Tóth Ágoston. Az európai nemzetközi fokmérés és a körébe tartozó goedaetai munkálatok 20 kr. — VII. Kruspér István. A párisi meter-prototyp 10 kr. — VIII. König Gyula. Az elliptikai függvények alkalmazásáról a magasabb fokú egyenletek elméletére 20 kr. — IX. Murmann Ágost. Európa bolygó elemei, annak tiz első észlelt szembenállása szerint 20 kr. — X. Szily Kálmán. A Hamilton-féle elv és a mechanikai hő-elmélet második fő tétele 10 kr. — XI. Tóth Ágoston. A földkép-készítés jelen állása, a mint az képviselve volt az antwerpeni kiállításon. Két táblával 20 kr.

Második kötet.

I. Murmann Ágost. Freia bolygó feletti értekezés 30 kr. — II. Kruspér István. A comparatorokról 10 kr. — III. Kruspér István. A vonásos hosszsmértékek összehasonlítása folyadékban 10 kr. — IV. Fész t V. A közlekedési művek és vonalok 20 kr. — V. Murman A. Az 1861. nagy üstökös pályájának meghatározása 20 kr. — VI. Kruspér J. A párisi levéltári méter-rúd 10 kr.

Harmadik kötet.

I. Vész János Ármin. Adalék a visszafutó sorok elméletéhez. 10 kr. — II. Konkoly Miklós. Az ógyallai csillagda leírása s abban történt napfoltok észlelése néhány spectroscopicus észlelés töredékeivel 1872. és 1873. Három táblával. 40 kr. — III. Kondor Gusztáv. Emlékezés Herschel János k. tag fölött 10 kr. — IV. B. Eötvös Loránd. A rezgések intenzitása, tekintettel a rezgésforrásnak és az észlelőnek mozgására 10 kr. — V. Réthy Mór. A Diffractio elméletéhez 12 kr. — VI. Martin Lajos. Az erő műtani csavarfelületek. — A vízszintes szél kerék elmélete. Két értekezés 1 frt. — VII. Réthy Mór. A kerületre redukálható felület-egészletek elméletéhez 15 kr. — VIII. Galgóczy Károly. Emlékezés Vallas Antal k. tag felett. 10 kr.

Negyedik kötet.

I. Schulhof Lipót. Az 1870. IV. sz. Üstökös definitív pályaszámítása 10 kr. — II. Schulhof Lipót. Az 1871. II. sz. Üstökös definitív pályaszámítása. 10 kr. — III. Szily Kálmán. A hő elmélet második fő tétele, levezetve az elsőből. 10 kr. — IV. Konkoly Miklós. Csillagászati megfigyeléseim az ógyallai csillagdában 40 kr. — V. Konkoly Miklós. Napfoltok megfigyelése az ógyallai feltételi egyenletének különböző alakjairól 20 kr. — VI. Hunyady Jenő. A kúpszeleten fekvő hat pont méretű homogén tér (u. n. nem euklidikus) siktan trigonometriája 20 kr. — VII. Réthy Mór. A propeller és peripeller felületek elméletéhez. 30 kr. — VIII. Fest Vilmos. Temesi Reitter Ferencz emléke 10 kr.

ÉRTEKEZÉSEK

A MATH. TUDOMÁNYOK KÖRÉBŐL.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

A III. OSZTÁLY RENDELETÉBŐL.

SZERKESZTI

SZABÓ JÓZSEF

OSZTÁLYTITKÁR.

Astrophysikai megfigyelések a herényi observatoriumon

1882. évben.

Gothard Jenőtől.

Egy táblával.

(Beterjesztette a III. osztály ülésén 1883. ápril 23. Konkoly M. I. t.)

E L Ő S Z Ó.

Az 1882-ik év a legkülönbözőbb okokból nagyon kedvezőtlen volt a megfigyelések tételére. Nem annyira a kezdet nehézsége s a még gyermekkorát élő intézet hiányos felszerelése képeztek akadályt — mert komoly akarattal csekély segédeszközök mellett is lehet szép sikert aratni, — hanem a folytonosan kedvezőtlen időjárás s az egyik észlelő, Gothard Sándor hosszas betegeskedése voltak a legnagyobb befolyással az évi eredmény csekély voltára. Azonban, úgy érzem, kötelességet teljesítek, midőn e csekélységet is a t. M. Tud. Akadémiának beterjeszteni bátorkodom.

Nem mulaszthatom el ezen alkalmat a nélkül, hogy a helyiségek és műszerek gyarapodását is fel ne említsem.

Miután a főépületben — fekvésénél fogva — a meridiánban felállítandó műszer csak bajjal vagy épen nem volna elhelyezhető, az 1882. év nyarán egy kisebb házikót építtettem derékszög alatt a meridiánra s keleti végén egy kisebb, 3 m. átmérőjű, kúpalakú forgó tetővel ellátott tornyot, egy később beszerzendő aequatoreal számára. Ezen épületben van a pas-

sage cső, melyet talán délkörnek is nevezhetnék, mert egy rendkívül szépen osztott Reichenbachkörrel van ellátva. — Mellette áll az egyik astronomiai óra. Krueger-féle kontakt készülékkel, mely a reflektor mellett lévő elektromos órát s később a chronographot tartja mozgásban. A készülék nem lévén új, róla csak annyit jegyzek meg, hogy itt az két példányban, egy jobbról s a másik balról van alkalmazva, úgy hogy mindkettő egyszerre működik. Ezen berendezés által azt nyertem el, hogy a kontakt, úgy szólván, soha sem marad ki, miről különösen az elektromos óra tesz tanúságot. A szikrákat alkalmas ellenállások becsatolásával szüntettem meg s a több millió kontakt után az érintkező platin felületeken a megron-gálásnak nyoma sem látszik.

Az observatorium műhelyében a berendezéshez szükséges sok apróságon kívül saját használatra a következő műszerek készültek: egy spektroskop gyenge dispersióval állócsillagok és üstökösök észlelésére; félig elkészült s jelenleg munka alatt van egy nap-spektroskop, 2 darab 3-mas thallium és egy 5-ös prisma-sorral. A műszer dispersiója $D-H = 35-40^\circ$, egy Arzberger-féle elektromos óra, 2 polariskop Savart- és Vogel-féle, egy helioskop. Ezeken kívül még 3 spektroskop és egy chronograph készült idegen observatoriumok számára, sziveségből cserében más műszerekért.

Az 1883. évben megkezdett meteorologiai észlelésekhez beszereztetett egy barograph és egy szél autograph.

E pár sorban a mechanikai működést óhajtottam vázolni, a következő rész az astrophysikai megfigyeléseket tartalmazza, még pedig:

I. Spektroskopikus megfigyeléseket

a) állócsillagokon,

b) üstökösökön,

II. a május 16-iki napfogyatkozás megfigyelését.

Herényi astrophysikai observatorium 1883. márczius hóban.

Gothard Jenő.

Az 1882. évi astrophysikai megfigyelések.

I. Spektroskopikus megfigyelések.

Az 1882. évben 147 állócsillag és 2 üstökös spektruma észleltetett. A használt műszerek a következők voltak. Állócsillagokat kicsi hármas prismasorral észleltem, mely egy gyenge nagyítású okulár elé tolható, a szem és prismasor között alkalmazott hengerlencse a spektrum szükséges kiszélesítését eszközöli. A műszer ugyanaz, melyet 1881-ben is használtam, de hengerlencséje hosszabb gyújtótávólú s a foglalat célszerűen átalakítva van.

Az üstökösöket ugyanezen műszerrel észleltem, csak hogy a hengerlencsét eltávolítottam s az okulár elé kellő helyre rést alkalmaztam Vogel szerint.

A nagy szeptemberi üstökös feltűnése alkalmával iparkodtam a már készülóban lévő azon műszert befejezni, melyet azóta a gyengébb spektrumok vonalainak mérésére használok. (Gothard J. és S. 3. sz.) A műszer rendes kollimator csővel, réssel és gyenge nagyítású távcsővel bír.

A törő közeg, egy Merztől való »félprisma,« egy kis szekrényben, melybe egyfelől a kollimator, másfelől az észlelő távcső van becsavarva, finom micrometer csavar által mozgatható. A prisma távcső felé eső ferde lapjáról egy finom — kicsi objektív lencse gyújtó pontjába helyezett szűk rézs által képezett — fényvonal tükröződik a távcsőbe s a spectrummal együtt látszik. A prismának mozgása következtében a fényes vonal eltolódik s a spektrum más vonalával esik össze. A mozgás a mikrometer csavar 100 részre osztott fejevel rendkívül pontosan mérhető s a megfelelő hullámhosszúságok a következő táblából kikereshetők.

A táblázat november 6-án a nap-spektrumból 5-ször beállított 19 vonal segélyével vezetett le a hullámhosszúságok és csavarfordulatoknak megfelelő görbe szerkesztése után.

Táblázat a 3-ik számú spektroskop csavarértékének hullám-hosszúságra való átváltoztatásához.

<i>R</i>	λ <i>m.m.m.</i>	<i>A</i>	<i>R</i>	λ <i>m.m.m.</i>	<i>A</i>	<i>R</i>	λ <i>m.m.m.</i>	<i>A</i>
35	431.2		70	474.0		105	539.5	
36	32.0	0.8	71	75.5	1.5	106	41.8	2.3
37	32.8	0.8	72	77.1	1.6	107	44.1	2.3
38	33.7	0.9	73	78.7	1.6	108	46.4	2.3
39	34.6	0.9	74	80.3	1.6	109	48.7	2.3
40	435.6	1.0	75	482.0	1.7	110	551.4	2.7
41	36.6	1.0	76	83.7	1.7	111	53.8	2.4
42	37.6	1.0	77	85.4	1.7	112	56.4	2.6
43	38.1	1.0	78	87.1	1.7	113	59.0	2.6
44	39.7	1.1	79	88.8	1.7	114	61.7	2.7
45	440.7	1.0	80	490.6	1.8	115	564.5	2.8
46	41.8	1.1	81	92.4	1.8	116	67.4	2.9
47	42.9	1.1	82	94.2	1.8	117	70.5	3.1
48	43.0	1.1	83	96.0	1.8	118	73.5	3.0
49	45.2	1.2	84	98.8	1.8	119	76.5	3.0
50	446.4	1.2	85	500.6	1.8	120	579.5	3.0
51	47.6	1.2	86	02.4	1.8	121	82.5	3.0
52	48.8	1.2	87	04.2	1.8	122	85.5	3.0
53	50.1	1.3	88	06.0	1.8	123	88.6	3.1
54	51.4	1.3	89	07.8	1.8	124	91.8	3.2
55	452.7	1.3	90	509.6	1.8	125	595.0	3.2
56	54.1	1.4	91	11.4	1.8	126	98.4	3.4
57	55.5	1.4	92	13.2	1.8	127	602.0	3.6
58	56.9	1.4	93	15.0	1.8	128	05.6	3.6
59	58.3	1.4	94	16.9	1.9	129	09.4	3.8
60	459.7	1.4	95	518.9	2.0	130	613.3	3.9
61	61.1	1.4	96	20.9	2.0	131	17.2	3.9
62	62.5	1.4	97	23.0	2.1	132	21.1	3.9
63	63.9	1.4	98	25.0	2.0	133	25.0	3.9
64	65.3	1.4	99	27.0	2.0	134	28.8	3.8
65	466.7	1.4	100	529.0	2.0	135	632.6	3.8
66	68.1	1.4	101	31.0	2.0	136	36.5	3.9
67	69.5	1.4	102	33.0	2.0	137	40.5	4.0
68	71.0	1.5	103	35.0	2.0	138	45.6	4.1
69	72.5	1.5	104	37.2	2.2	139	49.7	4.1
70	474.0	1.5	105	539.5	2.3	140	654.2	4.5

a) Állócsillagok-megfigyelése.

Az 1882. évben észlelt állócsillag-spektrumok osztályozása.

Szám	Csillagkép	I. Typus a.	II. Typus a.	III. Typus a.	Különböző típusok, bizonytalanok	Összeg
1	Cassiopeia	α, δ, ι	α		γ	
2	Cepheus	α	γ		β	3
3	Perseus	β, δ	$\alpha, \gamma, \varepsilon, \eta$ (π ?)	ϱ	ζ, ν, τ, θ	12
4	Auriga	β, θ	α	π		4
5	Ursa mai.	$\beta, \zeta, alcor, \varepsilon, \eta$ (δ ?)	α			7
6	Bootes	γ	δ			2
7	Corona bor.	α, β			θ	3
8	Hercules	$\delta, \varepsilon, \iota, \nu, \omicron, \varrho, \sigma, \tau, \varphi, \rho$	$\beta, \lambda, \pi, (\xi$?)	α	$\gamma, \zeta, \mu, \theta, \upsilon$	20
9	Lyra	$\alpha, \beta, \gamma, \zeta, \varepsilon, 16 Fl$		$\delta, 13 Fl$		8
10	Cygnus			Birmingham		1
11	Andromeda	α, μ	γ, δ	β		5
12	Triangulum	β	α			2
13	Aries	$\beta, \gamma, 14 Fl$	α	$35 Fl$		5
14	Taurus	$\beta, \eta, 17, 27 Fl$		α		5
15	Gemini	α, γ	β	δ		4
16	Canis min.	α, β				2
17	Leo	$\alpha, \beta, \delta, \zeta, \omicron$	γ		η	7
18	Serpens	δ, ε, μ	α, η, θ			6
19	Ophiuchus	$\alpha, \gamma, \eta, \iota, \lambda, \nu, 72 Fl$	$\beta, \varepsilon, \varkappa, \sigma, 68 Fl$	δ	$\zeta, \omicron, 70 Fl$ <i>Kis es. IIIb.</i>	17
20	Aquila	α, λ, θ	γ, η			5
21	Delphinus	ζ				1
22	Pegasus	α, θ	β, ε		(γ Ib?)	5
23	Scorpius			α		1
24	Sagittarius	$\delta, \lambda, \mu, \pi, \varrho, \sigma$	ξ		ζ	8
25	Scutum Sob.		$7 H, 3 H$		$6 H$	3
26	Capricornus	δ	β			2
27	Aquarius	γ	α, β			3
28	Piscis astr.	α				1
28		77	38	11	21	147

A spektrumok leírása.

 β Cassiopeiae nagysága 2.3. Fehér.A törékeny rész igen élénk, erős $H\beta$ $H\gamma$ vonalakkal, néha a gyenge D is feltűnik

I. Typusa.

α Cassiopeiae n. = var. (2) sárga.

Erős D és gyenge F vonal, a magnesium csoport jól kivehető IIa.

γ Cassiopeiae n. = 2 kékes-fehér.

E csillag spektrumában a fényes vonalakat nem voltam képes sem július 24. sem augusztus 7-én észrevenni, csupán egy erős vonalat láttam a vörösben ($C?$) Utóbbi napon kitünő levegő mellett észleltem s a gyenge vonalak is észrevehetőek lettek volna. Ib.

δ Cassiopeiae n. = 3 kékes-fehér.

A hydrogen vonalak élénkek, D finom Ia.

ϵ Cassiopeiae n. = 4 kékes-fehér.

Élénk spektrum erős $H\beta$ és γ vonalakkal Ia.

α Cephei n. = 3·2 kékes-fehér.

Hasonló az előbbihez, az ibolyaszín különösen élénk Ia.

β Cephei n. = 3 kékes-fehér.

Csupán a gyenge F vonal vehető ki a kedvezőtlen légköri viszonyok miatt. (Júl. 24. l. = 3.)

γ Cephei n. = 3·4 sárga.

A D és F vonalon kívül sok apró fémvonal látszik IIa.

θ Persei n. = 4 sárga-fehér.

A folytonos spektrumon mitsem vehetni ki.

η Persei n. = 4·3 sárga.

Széles D vonal, meglehetősen élénk F és C s több fémvonal IIa.

τ Persei n. = 4 sárgás-fehér.

θ Perseihez hasonló.

γ Persei n. = 3 fehér.

Csupán az F vehető ki.

ρ Persei n. = 4 sárga.

Igen szép oszlop-spektrum, különösen a vörösben lévő sávok élénkek és szélesek; két sáv a vörösben, két gyengébb a zöldben és három a kékben tűnik fel IIIa.

β Persei n. = var (3) kékes-fehér.

A $H\beta$ és $H\gamma$ jól és élesen láthatók, néha $H\delta$ felvillan Ia.

α Persei n. = 4·5 sárgás-fehér.

Gyenge, rövid spektrum, néha D tűnik fel s talán F
IIa (?)

α Persei n. = 2 fehér.

Élénk spektrum éles fekete $H\beta$ $H\gamma$ vonalakkal, a D_s .
finom ércz vonalak a zöldben alig látszanak, átmeneti spektrum
Ia. és IIa. között Ia.

δ Persei n. = 3 kékes-fehér

Ia.

Gyenge $H\beta$ $H\gamma$ vonalak.

ν Persei n. = 4 sárgás.

Semmit sem lehet benne megkülönböztetni.

ζ Persei n. = 3 sárgás-fehér.

Mitsem látni benne. E tájon lévő csillagok nagyobb részt
hasonlók egymáshoz, mind színre, mind pedig spektrumra nézve,
az előbbi sárgás-fehér, az utóbbi bágyadt, halvány folytonos
spektrum s a legnagyobb megerőltetéssel sem látható valami
vonal, még jó levegő mellett sem. (Szept. 5. l. = 2.)

ϵ Persei n. = 3·4 sárgás-fehér.

Hasonló α Perseihez, de a H vonalak gyengébbek s a
fémvonalak számosabbak IIa.

α Aurigae n. = 1 sárgás-fehér.

A D vonal nagyon éles, látni $H\beta$ $H\gamma$ vonalakat is gyen-
gén, de élesen, szép a magnesium-csoport s azonkívül sok apró
fémvonal IIa.

β Aurigae n. = 2 kékes-fehér.

$H\beta$ és $H\gamma$ vonalak igen intenzívek

Ia

π Aurigae n. = 5 narancs.

Fénytelen spektrum, az ibolyaszín alig látható. A vörös-
ben a k. törékenyebb oldalon elmosódott szalag legélénkebb, a
kékes-zöldben s a zöldben három erős sáv, a zöldben két erős
vonal. IIIa.

θ Aurigae n. = 3 kékes-fehér.

A H vonalak jól látszanak a bágyadt spektrumban Ia.

β Ursae maioris n. = 2·3 kékes-fehér.

Igen élénk spektrum, különösen a törékeny rész erős H
vonalakkal Ia.

- α Ursae maioris n. = 2 sárga.
Finom D vonal s a zöldben sok érczvonallátszik IIa
- γ Ursae maioris n. = 2·3 fehér.
Élénk spektrum, erős $H\beta$ $H\gamma$ vonalakkal Ia ,
- δ Ursae maioris n. = 3·4 sárga.
Gyenge spektrum, a H vonalak is nagyon gyengék $Ia(?)$
- ε Ursae maioris n. = 2 fehér.
Szép Ia . $H\beta$ $H\gamma$ igen erősek, Ha gyenge Ia .
- ζ Ursae maioris n. = 2 fehér Ia .
A H vonalak igen szépek, néha gyenge D vonal is látható.
- Alcor. Spektruma tökéletesen hasonló az előbbihez Ia
- η Ursae maioris n. = 2 fehér Ia .
Élénk H vonalak s nagyon finom D vonal vehető észre.
- δ Bootis n. = 3·2 fehér IIa .
A bágyadt spektrumban csak a D s néhány finom érczvonallátszanak.
- β Coronae borealis n. = 4·3 kékes-fehér.
 $H\beta$ és $H\gamma$ határozottan láthatók Ia .
- θ Coronae borealis n. = 4 kékes-fehér.
E csillag spektrumában a legnagyobb erőmegfeszítéssel sem láttam valamit.
- α Coronae borealis n. = 2 kékes-fehér.
A nagyon élénk spektrumot erős $H\beta$ $H\gamma$ és $H\delta$ szelik át, gyenge D is látszik Ia .
- ν Herculis n. = 4·5 kékes-fehér
mitsém látni a gyenge spektrumban.
- ρ Herculis n. = 4 kékes-fehér.
Élénk $H\beta$ $H\gamma$ s gyenge D látható. Ia .
- γ Herculis n. = 3 fehér
vonal nem vehető észre.
- τ Herculis n. = 3·4 kékes-fehér Ia .
 $H\beta$ $H\gamma$ kissé elmosódva, de azért jól látszanak.
- β Herculis n. = 2·3 sárga IIa .
 D , Ha $H\beta$ jól láthatók s több fémvonal a zöldben.

- σ Herculis n. = 4 kékes-fehér.
Élénk $H\beta$ $H\gamma$ -vel. Ia.
- ζ Herculis n. = 3·2 sárgás.
A folytonos spektrumból csak a D vonal látszik ki.
- ε Herculis n. = 3·4 kékes-fehér.
Élénk spektrum erős $H\beta$ $H\gamma$ vonalakkal Ia.
- α Herculis n. = var. narancs.
Gyönyörű spektrum, két erős absorbtio sáv a vörösből, mindkettő a k. t. r. felé elmosódott két finom sáv a zöldben s két erős a kékben, a többi sávot a homályos törékeny részben csak sejteni lehet IIIa.
- δ Herculis n. = 3 kékes-fehér.
 $H\alpha$ $H\beta$ $H\gamma$ igen élénkek. Ia.
- π Herculis n. = 3·4 sárga.
A spektrum igen hasonló a Nap-éhoz IIa.
- e Herculis n. = 5.
A spektrum gyenge, de azért $H\beta$ és $H\gamma$ láthatók Ia.
- ρ Herculis n. = 4 kékes-fehér.
Határozott, élénk $H\beta$ $H\gamma$ vonalakkal Ia.
- λ Herculis n. = 5 sárga.
Csupán D és F vehető ki jól. IIa(?)
- ι Herculis n. = 3·4 kékes-fehér.
 $H\beta$ különösen $H\gamma$ igen élénk Ia.
- μ Herculis n. = 3·4 fehér.
Csak a D vonal vehető ki.
- θ Herculis n. = 4 sárga.
Mitsém látni benne.
- ξ Herculis n. = 4·3 sárga.
Hasonló λ Herculishez IIa(?)
- ν Herculis n. = 4·5 kékes-fehér.
 $H\beta$ $H\gamma$ tisztán kivehető Ia.
- o Herculis n. = 4·3 kékes-fehér Ia.
Élénk $H\beta$ $H\gamma$ vonalak.
- α Lyrae n. = 1 kékes-fehér.
Nagyon élénk színű spektrum, $H\alpha$ $H\beta$ $H\gamma$ vonalak rendkívül erősek, gyenge a D vonal. Ia.

ϵ Lyrae n. = 4 kékes-fehér.

Kettős csillag, mindkettőnek spektruma megegyezik $H\beta$
 $H\gamma$ vonalakkal *Ia.*

13 Fl. Lyrae n. = 4 narancs-sárga.

Igen szép *IIIa* széles sávokkal, melyek a k. t. r. felé elmosódottak, kettő a vörösben, kettő gyengébb a zöldben és három erős a kékben van *IIIa.*

ζ Lyrae n. = 4.5 kékes-fehér.

Kettős csillag, de a spektrumok egymásra esvén, a H
vonalak igen elmosódva látszanak *Ia.*

β Lyrae n. = ver. kékes-fehér.

Ezen csillagot többször vizsgáltam (jún. 17., júl. 27.,
szept. 2.), de fényes vonalat sohasem láttam benne, csupán
 $H\alpha$ $H\beta$ és $H\gamma$ vonalakat élesen és nagyon feketén *Ia.*

δ Lyrae n. 4.5 narancsszínű.

Hasonló 13 Fl. Lyrae spektrumához, de sokkal gyengébb s
a sávok nem olyan jól vehetők ki, s a kékben csak két sáv látszik
IIIa.

γ Lyrae n. = 3.4 kékes-fehér.

Erős $H\beta$ $H\gamma$ vonalakkal *Ia.*

16 Fl. Lyrae n. = 5 kékes-fehér

Ia.

Hasonló az előbbihez, de gyengébb

Ia.

Birmingham-féle vörös csillag

$AR = 20^h36^m38^sD = +47^o37'.6$ n. var. (8).

Nagyon vörös színű spektruma elég élénk széles sza-
laggal a vörösben, sárgában, három a kékben, ezek a felötlőb-
bek, több más csak sejtethető *IIIa.*

α Andromedae n. = 2 kékes-fehér.

Nagyon élénk s határozott $H\beta$ $H\gamma$ és $H\delta$ vonalakkal *Ia.*

δ Andromedae n. = 3.4 sárga.

Erős D vonal, F is sávnak tűnik fel, több vonalesoport
a zöldben, a törékeny rész igen szintelen átmeneti alak *IIa.*
és *IIIa.* között *IIa.*

μ Andromedae n. = 4 kékes-fehér.

A spektrum gyenge, de azért $H\beta$ $H\gamma$ vonalak jól lát-
szanak *Ia.*

β Andromedae n. = 2·3 narancs-színű.

Erős absorbtio sáv a vörösben s a sárgában, két gyenge sáv vagy vonalcsoport a zöldben s néhány a törékeny részben, mely igen gyenge és homályos *IIIa.*

γ Andromedae n. = 2·3 sárga.

Erős *D* vonal *F* és *b* határozottan látszanak s több fémvonal villanik fel *IIa.*

α Trianguli n. = 4·3 fehér.

D és *F* vonal meglehetősen látszik s több finom vonal csak sejthető *IIa.*

β Trianguli n. = 3 kékes-fehér.

Az ibolya-színű különösen élénk, erős $H\beta H\gamma$, gyenge *D Ia.*

γ Arietis n. = 4·3 kékes-fehér.

Kettős, mindkettő spektruma hasonló erős $H\beta H\gamma$ vonalakkal *Ia.*

β Arietis n. = 3 kékes-fehér.

$H\beta$ és $H\gamma$ vonalak intenzívek *Ia.*

α Arietis n. = 2 sárga.

D és *F* meglehetősen erősek, *C* és *B* igen jól látszanak, sok fémvonal. Igen szép spektrum. *IIa.*

35 Fl. Arietis n. = 5 sárga.

Szép *IIIa.* hosszú törékeny részszel, mely tele van sávokkal *IIIa.*

41 Fl. Arietis n. = 4·3 kékes-fehér.

$H\beta H\gamma$ s gyenge *D* vonal vehetők ki *Ia.*

β Tauri n. = 2 kékes-fehér.

Nagyon élénk, különösen a törékeny rész, erős $H\beta H\gamma$ vonalakkal *Ia.*

17 Fl. Tauri n. = 4 kékes-fehér.

$H\beta H\gamma$ igen jól láthatók *Ia.*

η Tauri n. = 3 kékes-fehér (Alcione.)

Hasonló az előbbihez *Ia.*

27 Fl. Tauri n. = 4 kékes-fehér.

Hasonló az előbbihez *Ia.*

α Tauri n. = 1 narancs-színű.

A spektrumban széles elnyelési sávok tűnnek fel, legszé-

lesebb a vörösben s a sárgában lévő, mindkettő a k. t. r. felé elmosódott. A zöldben sok apró vonal erős *b* (?) csoport, a kékes-zöldben erős sáv. (*F*?) s még kettő a törékenyebb részben

IIIa.

γ Geminorum n. = 2·3 kékes-fehér.

Igen élénk *H* vonalakkal

Ia.

δ Geminorum n. 3·4 fehéres.

Mit sem látni a gyenge spektrumban.

α Geminorum n. = 2·1 kékes-fehér.

A kettős csillagnak csak egy spektruma látszik nagyon határozott sötét *H* vonalakkal

Ia.

β Geminorum n. = 2·1 sárgás-fehér.

Erős *D* vonal jól megkülönböztethető a *b* és *E* csoport *F* vonal, talán *G* is, s a zöldben sok finom érczvonala

IIa.

β Canis minoris n. = 3 fehér.

A *H* vonalak jól látszanak, de nem egész élesek

Ia.

α Canis minoris n. = 1 fehér.

Hasonló az előbbihez, de sokkal élénkebb, s a *H* vonalak élesek

Ia.

θ Leonis n. = 4·3 fehér.

Bár a spektrum elég gyenge, de azért a széles *H* vonalak azonnal föltűnnek

Ia.

η Leonis n. = 3·4 fehér.

A gyenge spektrumban nem lehet vonalat megkülönböztetni. (Talán *F*?)

α Leonis n. = 1·2 fehér.

A törékeny rész különösen élénk, erős *H* vonalak s néhány vékony fémvonal látható benne

Ia.

ζ Leonis n. = 3 fehér.

A kissé fénytelen spektrumban nagyon élénk *H* vonalak vannak

Ia.

γ Leonis n. = 2 sárgás-fehér.

A nap spektrumhoz hasonló *D* és *F* vonal *b* *E* csoport nagyon jól látható. A törékeny rész kissé gyenge

IIa.

δ Leonis n. = 2·3 fehér.

Szép élénk spektrum erős *H* vonalakkal

Ia

- β Leonis n. = 2 fehér.
A *H* vonalak kissé elmosódottan tűnnek fel, de nagyon élénkek *Ia.*
- δ Serpentis n. = 3·4 fehér.
Erős *H* vonalak *Ia.*
- α Serpentis n. = 2·3 sárga.
Erős *D* vonal élénk *F* vonal s több vonalesoport (*b* is) látható *IIa.*
- μ Serpentis n. = 2·3 fehér,
H β és *H γ* vonalakkal *Ia.*
- ε Serpentis n. 3·4 kékes-fehér.
Előbbivel egyezik *Ia.*
- η Serpentis n. = 3 sárga.
D és *F* vonalon kívül több vonalesoport tűnik fel *IIa.*
- θ Serpentis n. 4·3 sárga.
Egészen hasonló az előbbihez *IIa.*
- δ Ophiuchi n. = 3 narancs-színű.
Három erős sávval, melyek a k. t. r. felé elmosódottak, közülök egy a vörös-, egy a narancs-, egy a kékben van. Ezekén kívül a vörösben két más gyenge sáv látszik *IIIa.*
- ε Ophiuchi n. = 3·4 sárga.
D és *F* tisztán kivehető s apró vonal csak néha látszik *IIa.*
- λ Ophiuchi n. = 4·3 kékes-fehér.
H β és *H γ* vonal igen erős *Ia.*
- ζ Ophiuchi n. = 3·2 kékes-fehér.
Igen élénk, folytonos spektrum, csak a gyenge *D* vonal látszik néha benne *Ib.*
- ι Ophiuchi n. = 4·5 kékes-fehér.
H β *H γ* igen élesen látszanak *Ia.*
- κ Ophiuchi n. = 3·4 sárga.
D és *F* vonalon kívül több apró vonal vehető ki *IIa.*
- η Ophiuchi n. = 2·3 kékes-fehér.
Ha *H β* *H γ* tisztán és élesen látszanak *Ia.*
- σ Ophiuchi n. = 5 sárga.
D és *F* élesek, több vonal sejthető a zöldben *IIa.*

α Ophiuchi n. = 2 kékes-fehér.

Élénk színű spektrum, az erős F vonalon kívül még két keskeny látszik az ibolya színben ($H\gamma$ $H\delta$?) Ia.

β Ophiuchi n. = 3 sárga.

Rendkívül hasonlít a nap-spektrumhoz, D b F és G tisztán kivehetők IIa.

γ Ophiuchi n. = 4·3 kékes-fehér.

Élénk spektrum, erős $H\beta$ $H\gamma$ vonalakkal Ia.

ν Ophiuchi n. = 4·3 fehér.

Violaszín nagyon élénk, erős H vonalakkal Ia.

o Ophiuchi n. = 4.

Mitsem látni a gyenge spektrumban.

68 Fl. Ophiuchi n. = 4·5 fehér.

A spektrumban gyengesége daczára jól látszanak a jellemző H vonalak. Ia.

70 Fl. Ophiuchi n. = 4·5 sárgás.

Talán néha az F vonal látható, egyéb semmi.

72 Fl. Ophiuchi n. 3·4 kékes-fehér.

Élénk spektrum $H\beta$ $H\gamma$ vonalakkal Ia.

Kis csillag (n.=7) 70 Fl. és o ophiuchi között kissé délre tőlünk. Színe téglavörös, spektruma csupa sáv, a vörös a csillag kicsiségéhez feltűnő élénk, a többi rész halavány, valószínűleg IIIb-höz tartozik, de kedvezőtlen légköri viszonyok megnehezítik az észlelést (jún. 17. l. = 3.)

E csillagot többé nem sikerült feltalálnom, bár helyzetét felírtam, sőt a csillagatlaszba szemmérték után bele is rajzoltam.

λ Aquilae n. = 3·4 kékes-fehér.

$H\beta$ $H\gamma$ igen élénk Ia.

γ Aquilae n. = 3 sárga.

Élénk D vonal, a magnesium csoport, F tisztán kivehetők IIa.

α Aquilae n.=1.2 kékes-fehér.

Igen szép színes spektrum $H\alpha$ $H\beta$ $H\gamma$ és $H\delta$ erősek. Ia.

η Aquilae n. = var. sárga.

Gyenge spektrum, a Napéhoz hasonló. IIa.

θ Aquilae $n=3$, kékes-fehér.

Gyenge spektrum élénk F és gyenge $H\gamma$ vonalakkal. *Ia.*

ζ Delphini $n=5.4$, kékes-fehér.

Az ibolya élénk színű, erős $H\beta$ vonal. *Ia.*

ε Pegasi $n=2.3$, sárgás-fehér.

D, F , továbbá b és E igen élesen és tisztán látszanak, talán $H\gamma$ is. *IIa.*

θ Pegasi $n=3.4$, kékes-fehér.

Erős $H\beta$ és $H\gamma$ vonalak. *Ia.*

γ Pegasi $n=3.4$, kékes-fehér.

Élénk spektruma, szép színes törékeny részszel, vonalat azonban csak egyet lehet látni néha a vörösben ($C?$)

β Pegasi $n=2.3$, sárga.

Gyönyörű III. Typusa. Erős sáv a vörösben s a narancsban, a *k. t. r.*-felé elmosódva, a zöldben közel levő 2 vékony sáv s még kettő erősebb a kékben, azon túl az ibolyaszínű egészen homályos. *IIIa.*

α Pegasi $n=2$, kékes-fehér.

Igen élénk spektrum $H\beta$ $H\gamma$ és $H\delta$ vonalakkal.

α Scorpii $n=1.2$, sárga-vörös.

A *k. t. r.* igazán ragyogó szép s a többi rész is elég élénk.

Széles sáv a vörösben s a narancsban, a *k. t. r.*-felé elmosódva. Kettő ezekhez hasonló tűnik fel a kékben is (talán F és $G?$); míg a zöldben sok finom vonalcsoport látszik, közülök kettő különösen széles és élénk. A törékeny rész vége felé még két erős sáv látszik. *IIIa.*

μ Sagittarii $n=4$ kékes-fehér.

A spektrum nagyon gyenge, $H\beta$ és $H\gamma$ mégis nagyon jól látszanak. *Ia.*

δ Sagittarii $n=3.4$, kékes-fehér.

Élénk ibolyaszínű, erős H vonalakkal. *Ia.*

λ Sagittarii $n=3$, kékes-fehér.

Élénk spektrum, élénk H vonalakkal. *Ia.*

σ Sagittarii $n=2.3$, kékes-fehér.

Erős H vonalak, néha gyenge D vonal is látható. *Ia.*

ξ Sagittarii $n=4$, sárga.

Erős D és meglehetősen élénk F vonal, ezeken kívül sok fémvonal a zöldben. IIa.

ζ Sagittarii $n=3.4$, kékes-fehér.

Nagyon érdekes spektrum. Élénk H vonalakkal, különösen erős $H\beta$ $H\gamma$, néha $H\delta$ is látható. Feltűnő a széles s a $k. t. r.$ -felé elmosódott D vonal. Sajnos, hogy a csillag alatt állása megnehezíti az észlelést.

π Sagittarii $n=3$, fehér.

A spektrum törékeny része különösen élénk, $H\beta$ $H\gamma$ igen jól kivehetők. Ia.

ρ Sagittarii $n=4$, fehér.

Az előbbihez hasonló. Ia.

3H Scuti $n=4.5$, sárga.

F és D határozottan látszanak s néha pár vonal a zöldben. IIa.

6H Scuti $n=5.4$, sárgás-fehér.

Talán néha D és F látható.

7H Scuti $n=5$, sárga.

D és F egészen jól kivehetők. IIa.

β Capricorni $n=3$, sárgás-fehér.

D vonal és b csoport egészen tisztán látszanak s több apró fémvonal. IIa.

γ Capricorni $n=4.3$, kékes-fehér.

Erős $H\beta$ $H\gamma$ és gyenge D vonal. Ia.

β Aquarii $n=3$, sárgás-fehér.

D és F vonal jól látszanak s több fémvonal. IIa.

α Aquarii $n=3$, sárgás-fehér.

Az előbbihez hasonló. IIa.

γ Aquarii $n=4.3$, kékes-fehér.

$H\beta$ $H\gamma$ vonalak határozottan látszanak. Ia.

α Piscium austr. $n=1.2$, kékes-fehér.

A spektrum lobog, de azért a négy H vonal igen élesen és határozottan látszik, D feltűnően széles és elmosódott, a spektrum hasonlít ζ Sagittarii-éhoz. Ia.

b) Üstökös megfigyelések.

1. Wels-üstökös. (1882. I.)

Ezen nevezetes üstökös észlelése sok akadályba ütközött s vége felé egészen meghiusult. Majd a park északi részén levő nagy fák, majd meg a felhők között kellett vadászni az üstökösre, mely alkalmakkor nem egyszer csodáltam meg a reflectort hajtó óramű tökéletességét. Kellő méréseket sem tehettem, a különben elég gyenge spektrumon, a szükséges berendezésű spektroskop hiányában. Az észlelésre Vogel-féle okulárspektroskopot használtam réssel a prisma s az okulár között.

Az észlelési napló feljegyzéseit szó szerint közlöm.

Márcz. 29-én kaptam első ephemeridáit Konkoly Miklós barátomtól s az nap este megkísérlettem felkeresni az üstökösöt; de az erős holdfény s a csillagzat alatt állása meghiusítottak minden törekvést.

Közben atyám halála minden munkát megszüntetett; míg végre ápril 7-én rövid keresés után ráakadtam 88-szoros nagyítással. 140-szeres nagyításnál igen szépen látszott, feltűnően erős magja s hosszú egyenes csóvája van.

Ápril 22. Az üstökös jóval nagyobb, de spektrumát észlelni még nem lehet. Magja 7—8-ad nagyságú, fényesebb rész veszi körül, míg a csóva vége felé fokozatosan gyengébb.

Május 11. Már közönséges színházi távcsövel is látható, míg ápr. 7-én a kisebbik keresővel nem is, a 27^{mm} Steinheilal alig látszott. Alakja változatlan.

Május 16. Erős nézéssel szabad szemmel véltem látni. Spektruma szintelen, gyenge szalag.

Május 17. Jó légköri viszonyok mellett a gyenge folytonos spektrumban három fényesebb csomót pillantottam meg, e csomók feltétlenül szénhydrogen vonalaknak felelnek meg, a vonalak a széles résnyílás mellett nagyon elmosódottak, azért csak mintegy a spektrum megvastagodásai tűnnek fel. Mérésről vagy összehasonlításról szó sem lehet.

Május 20. A 17-én észlelt csomókat nem voltam képes újra meglátni, mely körülményt a rossz légköri viszonyoknak tulajdonítok.

Május 22. Az üstökösön, de főképp spektrumán nagy-mérvű a fénygyarapodás. Magja nagyon élénk sárgás színű, a szomszéd csillagok színéhez képest, köröskörül fényes ködanyag környezi s úgy tetszik, mintha a mag a csóva felé eső részen sokkal élesebben volna határolva, míg a nap felé fordúlt oldal fokozatosan elmosódnék.

Spektruma az eddigiekhez hasonlítva nagyon élénk és szép színes; különösen hosszú a vörös rész — majd az egész spektrum $\frac{1}{4}$ -része — a törékeny rész azonban nagyon halavány.

A szalagalakú folytonos spektrumot elliptikus fehéres-zöldes világos köd környezi, melyben három fényes, végein kihagyezett csík látható. Egyik a sárgában, a másik körülbelül a b vonal táján a sárgás-zöldben, a harmadik leggyöngébb a halvány törékeny részben szeli át a folytonos spektrumot. Mérést, alkalmas eszköz hiányában, nem tehettem, különben is a rossz levegő s az erős holdfény mellett az észlelés nagy nehézségekkel jár.

Május 25. Spektruma az előbb leírthoz hasonló, csak-hogy a folytonos spektrum jóval erősebb. Polariskoppal a csóvában a maghoz közel, mintha polarizált fényt észleltem volna.

Május 28. Az üstökös alatt állása s a nedves levegő lehetetlenné tette a komoly észlelést.

Június 2. A távcsövet nem tudtam már rá irányozni, annyira alatt áll, különben daczára az erős holdfénynek, szabad szemmel is igen jól látható.

Június 3. Okulva a tegnapi eseten, ma korán kezdtem az észleléshez (9 30m), az apró fürtös felhők azonban újra sok akadályt gördítettek útba. Végre egy felhőhasadékra megpillantottam valami 10—15s-ig. Magja egészen narancsszínű és korongalakú, a csóva mintha kétágúnak tünnék fel, de az csalódás is lehet a rövid észlelés mellett. Beállítva az óragépet, spektroskopomat csavartam fel a távcsőre és szememet folyton az okuláron tartva, vártam egy kedvező fekvésű felhőhasadékra, végre felvillant egy pillanatra az intenzív folytonos spektrum, de azzal vége volt mindennek, az eget a felhők végleg elborították.

Június 6-án hasonló körülmények között folyt a vadá-

szat, míg végre az üstökös épen a lenyugvás pillanatában még egyszer utólján megláthattam.

Későbbi napokon, különösen a perihelium idejében, nappal kerestem az üstökös, de apró cirrus-felhők annyi fényt tükröztek a távcsöbe, hogy lehetetlen lett volna bármely kisebb égitestet megpillantani.

2. Barnard-Üstökös.

A bécsi cs. k. akadémia által közölt ephemeridák után szeptember 26-án 16^h *H. K. I.* találtam meg a gyenge üstökös, mely egy gyenge korongalakú ködtömegeből állott rövid egyenes nyúlvánnyal; sűrűsödést nem vettem észre. Spektroskopikus észlelése a végtelenül nedves levegő s erős holdfény mellett nem sikerült. Szeptember 30-án 17^h újra felkerestem, de minden eredmény nélkül.

3. A nagy szeptemberi üstökös.

Konkoly Miklós barátom sürgönyének adatai szerint szeptember 26-án 17^h *H. K. I.*-ben hosszabb ideig eredménytelenül kerestem az üstökös a reflektor keresőjével, végre szabad szemmel kezdém kémleni az ég megfelelő táját s a keleti eget meglehetősen elfedő nagy fák között megpillantottam a hatalmas csóvát. Az épület erkélyéről már az egész égitest látható volt s igazán nagyszerű látványt nyújtott. Magja nagyon fényes, de ködös volt, intenzív sárga színű, a csóva hosszát valami 15°-ra becsültem.

Később a távcsövel is észleltem, a mag nagyon elmosódottnak tűnt fel s korong alakúnak tetszett, belőle a csóva kétfelül ívalakban sugárzott ki, spektruma nagyon fényes folytonos spektrum, vonalt vagy egyéb részletet nem láthattam benne a rendkívül nedves légköri viszonyok mellett, különben is a szép tűnemény a Nap emelkedésével gyorsan fogyott. Kerestem nappal is, de a száguldó felhők között eredmény nélkül.

Szeptember 28-án 17^h 40^m *H. K. I.*-ben sikerült spektrumát körülményesen észlelni, de méréseket rajta nem tehettem kellő eszköz hiányában. A nagyon élénk folytonos spektrumot két igen fényes vonal szegi át. Az egyik — sárga vonal —

a D vonal mellett, kissé a kevesbbé törékeny rész felé eltolódva, a másik az F vonal táján tűnik fel. A kettő között de jóval gyengébb foglal helyet. Az észlelés annyival inkább érdekes volt, mert a már erősen megvilágított légkör elég fényt tükrözött a távcsőbe, hogy a Fraunhofer-féle vonalak láthatók legyenek s velők az üstökös vonalak helyzetét nagyjából összehasonlíttani lehessen.

Szeptember 30-án 17^h—18^h között *H. K. I.*

Az üstökös fénye erősen megfogyott, a mag sárga korongnak látszik, mely a parabola alakú csóva tűzpontjában van. A csóvát egész hosszában sötétebb rész két felé választja. A spektrum is jóval gyengébb, de a sárga nátrium vonal még erős de rövidebb mint a múlt alkalommal. Az igazán botrányos levegő mellett még 4 szénhydrogen vonalat lehet megkülönböztetni.

Október 19. 17^h 30. *H. K. I.*

A fellegek között csak egy pillanatra láthattam az üstökös s úgy tetszett, mintha magja henger alakú volna.

Október 23. 16^h 30. *H. K. I.*

Ma láttam először az üstökös egész pompájában, eddig részben a hajnal, más részt a Hold képezett akadályt az észlelésnél. Csóvája parallel feküdt μ és α Hydrae csillagokkal, hossza 25—30° lehetett és 5° széles, kissé dél felé görbült s két részből állónak látszott, a déli rész volt a fényesebb. A mag hosszas henger vagy orsó alakú, 4—5-ször oly hosszú mint széles s gömb alakú ködtömeg veszi körül.

Spektrumában 4 fényes vonal van, a folytonos spektrum majd végleg hiányzik. Polárisálást nem tudtam konstatálni.

November 1. 17^h 30^m *H. K. I.*

Az új üstökös-spektroskoppal annyira elkészültem, hogy végre az üstökös spektrumán méréseket tehettem, bár a műszer végleges beállítását későbbre kelle halasztanom.

A ködszerű alapon, mi végtelen gyenge folytonos spektrumnak felel meg, 3 vonalat észleltem 0.2, 1.0; 0.5 intenzitással, minden vonalat 4-szer mértem, a legfényesebbnek fel-

tünő pontra állítva a műszer vonalát, a hullámhosszúságra redukált eredmény a következő:

	I.	II.	III. vonal.
	560.0	515.0	474.5
	561.0	515.0	468.5
	563.0	514.5	472.0
	562.5	515.0	471.0
közép	<u>561.6</u>	<u>514.9</u>	<u>471.5</u> m. m. m.

November 3. 16^h H. K. I.

Az üstökös csak erős ködön át észlelhető, a mag nagyon elmosódott, s a spektrum igen gyenge, a beállító vonal megvilágítása sok nehézséggel jár.

Eredmény:

	I.	II.	III.
	564.0.	515.0	470.0
	560.0	515.0	470.5
	563.0	517.0	469.5
	560.5	510.5	471.0
	560.0	515.0	472.5
közép	<u>561.5</u>	<u>514.5</u>	<u>470.7</u> m. m. m.

November 6. 16^h 30^m H. K. I.

A légköri viszonyok meglehetősen jók. A mag nincs többé oly határozottan határolva mint eddig, de elég fényes, alakja hosszú s a nap felé fordult részben sűrűsödést mutat, szakadást nem tudtam konstatálni 88-, 140- es 240-szeres nagyságánál sem.

A spektroskop végleg elkészülvén, csavarmentet értéke pontosan meghatározottat s így a mérések eredménye biztosabb mint az addigi észleléseknél. A 3 vonal, melyek a vörös vég felé élesebbek s a törékeny rész felé elmosódottak, egyenkint 8-szor méretett. Közlöm a beállításokat s a hullám hosszúságra redukált értékeket.

I.		II.		III.	
r	λ	r	λ	r	λ
114.5	563.0	93.0	515.0	68.0	471.0
113.0	559.0	93.0	515.0	66.0	468.1
113.0	559.0	93.0	515.0	65.0	466.7
113.0	559.0	94.0	516.9	68.0	471.0
117.0	570.5	92.5	514.1	66.0	468.1
117.0	570.5	94.5	517.8	67.0	469.5
113.0	559.0	93.5	515.9	67.0	469.5
116.0	567.4	94.0	516.9	68.0	471.0
közép	<u>563.4</u>		<u>515.8</u>		<u>469.4</u>

November 7. 16^h 30^m

A magon semmi változás, talán a sűrűsödés erősebb a tegnapi észlelésnél. Spektrumán 10 mérést eszközöltem.

I.		II.		III.	
r	λ	r	λ	r	λ
113.0	559.0	94.0	516.9	67.0	469.5
114.0	561.7	92.0	513.2	69.0	472.5
114.0	561.7	92.0	513.2	68.0	471.0
115.0	564.5	95.0	518.9	65.0	466.7
115.0	564.5	94.0	516.9	68.0	471.0
115.0	564.5	93.0	515.0	68.0	471.0
115.0	564.5	95.0	518.9	68.0	472.5
113.0	559.0	93.0	515.0	68.0	472.5
115.0	564.5	93.0	515.0	68.0	472.5
114.0	561.7	94.0	516.9	67.0	469.5
közép	<u>562.6</u>		<u>516.0</u>		<u>470.9</u>

November 10. 17^h H. K. I.

Az üstökös magja igen homályosan látszik, rajta változás nem észlelhető, spektruma még mindig elég fényes. 10-szeri mérés eredménye a következő :

I.		II.		III.	
r	λ	r	λ	r	λ
114.0	561.7	93.5	515.9	68.0	471.0
114.0	561.7	94.0	516.9	69.0	472.5
114.5	563.0	94.0	516.9	70.5	474.7

I.		II.		III.	
<i>r</i>	λ	<i>r</i>	λ	<i>r</i>	λ
114.0	561.7	93.0	515.0	70.5	474.7
114.0	561.7	93.5	515.9	68.0	471.0
114.5	563.0	92.5	514.1	67.0	469.5
115.0	564.5	93.0	515.0	67.0	469.5
113.0	559.0	93.0	515.0	67.0	469.5
113.5	560.3	92.5	514.1	69.0	472.5
114.0	561.7	93.0	515.0	68.0	471.0
közép	<u>561.8</u>		<u>515.4</u>		<u>471.6</u>

November 11. 16 *H. K. I.*

Az üstökösön jelentékeny változást nem vettem észre, a három vonalat 10-szer mértem.

I.		II.		III.	
<i>r</i>	λ	<i>r</i>	λ	<i>r</i>	λ
113.0	559.0	94.0	516.9	70.0	474.0
113.5	560.3	92.5	514.1	68.0	471.0
113.5	560.3	93.0	515.0	67.0	469.5
113.0	559.0	94.0	516.9	68.0	471.0
113.5	560.3	92.5	514.1	67.0	470.2
113.0	559.0	93.5	515.9	68.0	471.0
114.0	561.7	92.5	514.1	68.0	471.0
114.0	561.7	93.0	515.0	69.0	472.5
115.0	564.5	93.0	515.0	69.0	472.5
114.5	<u>563.1</u>	93.5	<u>515.9</u>	70.0	<u>474.0</u>
közép	<u>560.9</u>		<u>515.3</u>		<u>471.7</u>

November 12. 16—17^h *H. K. I.*

A nedves, ködös levegő mellett az üstökös magja igen homályos, a csóva által elfödött, a távcsővel látható legkisebb csillagok ($n=12-13$) is a mag közvetlen közelében egész tisztán átlátszanak. A spektrum gyenge s a beállítás sok nehézséggel jár.

I.		II.		III.	
<i>r</i>	λ	<i>r</i>	λ	<i>r</i>	λ
114.5	563.0	93.0	515.0	67.0	469.5
114.0	561.7	92.5	514.1	67.0	469.5

I.		II.		III.	
r	λ	r	λ	r	λ
113.0	559.0	94.0	516.9	66.5	468.8
114.0	561.7	94.0	516.9	68.6	471.0
114.5	563.0	93.5	515.9	69.0	472.5
113.0	559.0	93.0	515.0	69.0	472.5
114.0	561.7	94.0	516.9	67.0	469.5
115.0	564.5	92.5	514.1	70.0	474.0
115.0	564.5	93.5	515.9	68.0	471.0
114.0	561.7	92.0	513.2	68.0	471.0
<u>562.0</u>		<u>515.4</u>		<u>470.9</u>	

November 18. 16h 30m H. K. I.

Az üstökös nagyon halavány, magját hosszas ködtömeg veszi körül, melyen keresztül sok apró csillag látszik. A spektrum igen gyenge, a vonalak csak széles rés nyílásnál láthatók, mi a beállítás pontosságát csökkenti.

I.		II.		III.	
r	λ	r	λ	r	λ
113.0	559.0	93.5	515.9	69.0	472.5
114.0	561.7	92.5	514.1	68.0	471.0
114.5	563.0	94.0	516.9	69.0	472.5
113.0	559.0	93.0	515.0	67.0	469.5
115.0	564.5	93.0	515.0	68.0	471.0
közép	561.4	<u>515.4</u>		<u>471.3</u>	

az összes észlelések eredményét a következő tábla tünteti fel.

Észlelés napja.	Hullám hosszúsága m. m. m.			Észlelések száma.
	I.	II.	III.	
November 1.	561.6	514.9	471.5	4
» 3.	561.5	514.5	470.7	5
» 6.	563.4	515.8	469.4	8
» 7.	562.6	516.0	470.9	10
» 10.	561.8	515.4	471.6	10
» 11.	560.9	515.3	471.7	10
» 12.	562.0	515.4	470.9	10
» 18.	561.4	515.4	471.3	5
Közép	561.9	515.3	471.0	62

Ha a 62 lemérésből nyert eredményt összehasonlítjuk azon középértékkel, melyet Konkoly Miklós úr az 1864. I és 1881. c között észlelt valamennyi üstökös spektrumából levezetett (Értekezések a math. tud. köréből IX. k. VIII. sz. 1882.) elég szép megegyezést találunk:

észlelésem eredménye:	561.9	515.3	471.0
közép összes üstökös észlelésekből:	560.9	515.6	469.5
különbség	+1.0	—0.3	+1.5

Napfogyatkozás megfigyelése május 16-án.

A napfogyatkozásnál a kontaktok lehető pontos észlelése és több fénykép készítése volt feladatúl kitűzve, és ehhez képest az observatorium személyzetén kívül még a következő urak is szíveskedtek közreműködni: Dr. Kuncz Adolf főgymn. igazgató, Knebel Ferencz és Jenő fényképészek és Aleander Gusztáv VIII. oszt. tanuló Szombathelyről, kiknek szíves fáradozásaiért ezen úton is köszönetemet kifejezem. Dr. Kuncz igazgató úr a főgymnasium tulajdonát képező Bardou és Filstól készített 36'' nyílású messze-látót is átengedte e célra. Knebel Ferencz úr pedig kitűnő száraz elmulsio-lemezeket készített a photographiai felvételekhez.

A reflektornál, mely 6''-ra leszorítva volt, magam észleltem egy egyszerű helioskop segélyével, mely egyik oldalán megezüstözött s ezen oldallal a diagonál tükör felé fordított planparallel üvegből áll. A tükör hő- és fénysugarak nagy részét visszaveri, s így a Nap biztosan és kényelmesen észlelhető, esetleg még gyenge neutrál üveget is fel lehet c savarni az okulárra. Mellettem volt egy Calame-féle Chronometer, melyet e célra Konkoly úrtól kaptam kölcsön, s az észlelés előtt és után a Normal órával összehasonlítottam.

Néhány perczel az első kontakt előtt, beállítottam a Nap azon pontját, hol az érintésnek történnie kellett vala s kezdtem a chronometer ütéseit számlálni 19^h 0^m 12^s.2 úgy tűnt fel a napkorong, mintha egy egyenes lap érintené, a következő másodperczben már be volt mélyedve a Hold körvonala. A jó le-

vegő mellett a Hold-korong egyenetlenségeit igen élesen lehetett látni.

Gothard Sándor az épület erkélyén Bardou-féle csővel észlelt s Kuncz igazgató a normal óránál az időt jegyezte. A műszer állványa nem lévén kifogástalanul szilárd alkotmány, az észlelés elég bajjal járt, s az észlelő a kontaktot csak kissé elkésve észlelte, midőn a Hold-korong már bemélyedt 19^h 1^m 1^s.5 *H. K. I*-kor, a mozgás gyorsaságából azt következtette, hogy a valódi érintkezés 30—40^s-vel előbb történhetett, tehát 19^h 0^m 25^s-kor.

A kontaktok észlelése után a 4"-re leszorított reflektorra alkalmazott Browning-féle napphotographirozó készülékkel, szintelenítő Barlow lencse közbeccsatolásával megkezdődött a fényképek felvétele. Azon pillanat, melyben a momentzáró átcsapott, pontosan följegyeztetett, s miután Konkoly úr a megelőző és következő estéken a távirda-igazgatóság szivessége folytán rendelkezésünkre bocsátott vonalon időjeleket adott, a felvétel ideje 1^s-ra biztos. Nem mulaszthatom el ezen alkalmat, hogy Konkoly Miklós úrnak köszönetet ne mondjak azon őszinte szíves barátságáért, melyet különösen a néha sok bosszúsággal járó időjel-adásoknál tanúsított. A készített 6 kép másolatát az idő pontos feljegyzésével mellékelem. A leméréseket a hozzá szükséges eszközök hiányában nem foganatosítottam ez ideig, de reményelem, hogy még az év folytán a műszert elkészíthetem s a szükséges méréseket vele megtehetem.

A kilépés hasonló módon, de jobb sikerrel észleltetett.

A reflektoron 20^h 47^m 56^s.2 *H. K. I*-ben észleltem, míg Gothard Sándor 20^h 48^m 00^s.8 *H. K. I*. jegyezte.

közép 20^h 47^m 58^s.5.

A fogyatkozás maximuma alkalmával a világosság erősen megcsökkent, a tárgyak, különösen a mezők, fák szürkés, sajátóságos szint öltöttek, a falevelek hasadásain stb. keresztül projiciált napképek a fogyatkozás alakját mutatták.

Venus-átvonulása decz. 6-án.

Bár az eget vastag felhőréteg takarta, mégis minden előkészület megtörtént a kontakt észleléséhez és fényképek felvételéhez. Ugyanazon urak, kik a májusi napfogyatkozás alkalmával szivesek voltak közreműködni, ismét megjelentek. Feszült várakozással néztük a felhők oszlását, 1 óra körül néha-néha a nap is előtűnt, azonban 2 óra után újra teljesen elborult s úgy látszott, nem lesz alkalmunk a ritka tüneményt észlelni. 3^h 30^m kor a nyugati horizonon kezdtek a felhők meghasadozni, sietett ki-ki elfoglalni a számára kijelölt helyet. 3^h 40^m H. K. I-kor meg is pillantottuk a napkorong harmadát és rajta mint fekete kör alakú foltot a Venust. Bár a csillagzat alatt állása s a rendkívüli nedves levegő miatt a korongok fogas kerekéhez hasonlítottak, mégis megkísérlettük a fényképfelvételt a rendelkezésünkre álló pár (4—5) percz alatt, mi azonban nem sikerült. A kevés chemiai sugár s a tünemény rövid tartalma nem voltak elégségesek a szükséges hatás megtételére, a képet nem lehetett előhívni.

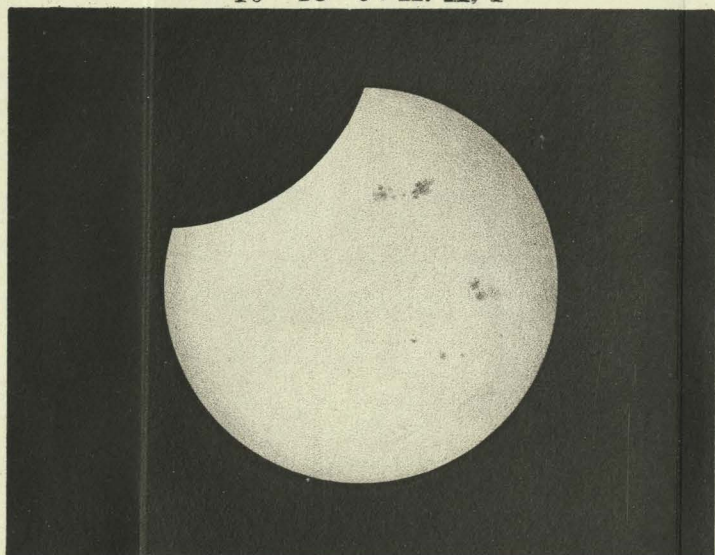
Gothard Jenő As

determinánsokról, melyek elemel adjungált rendszerek elemesor vannak komponálva. 20 kr. — XX. Dr. Fröhlich Izor. Az állandó elektromos áramlások elméletéhez. 10 kr. XXI. Hunyady Jenő. Tételek a komponált determinánsoknak egy különös neméről. 10 kr. — XXII. König Gyula. A raczionális függvények általános elméletéhez. 10 kr. — XXIII. Silberstein Salamon

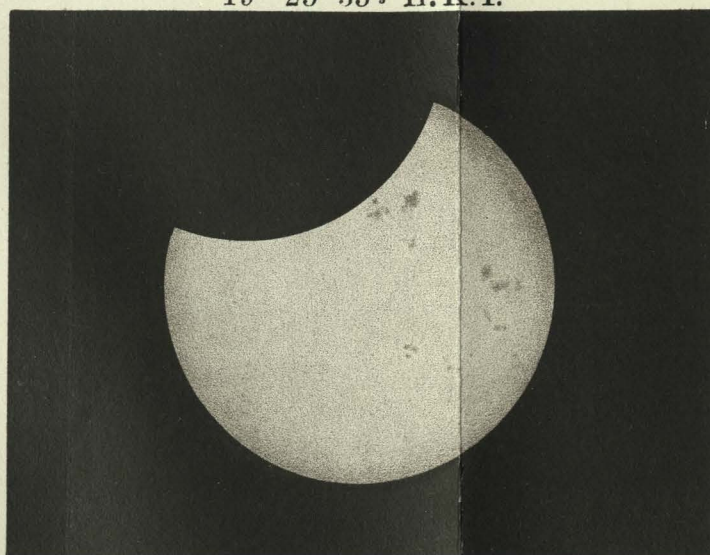
NAPFOGYATKOZÁS

1882. május 16-án.

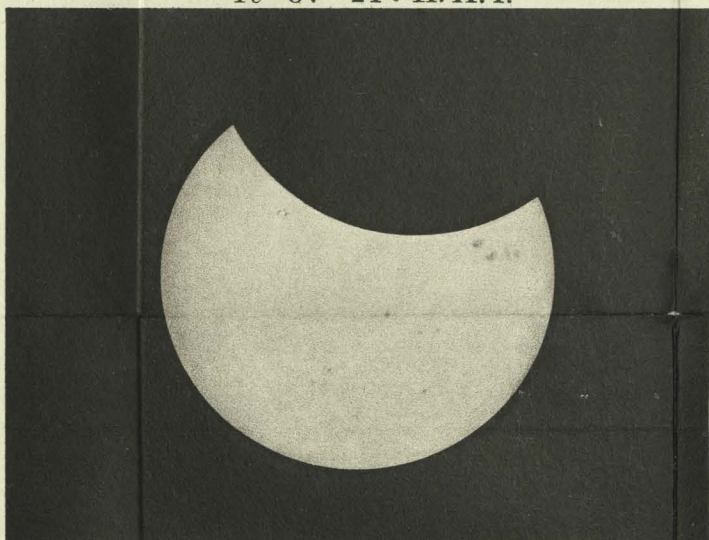
19^h 13^m 8^s. H. K. I.

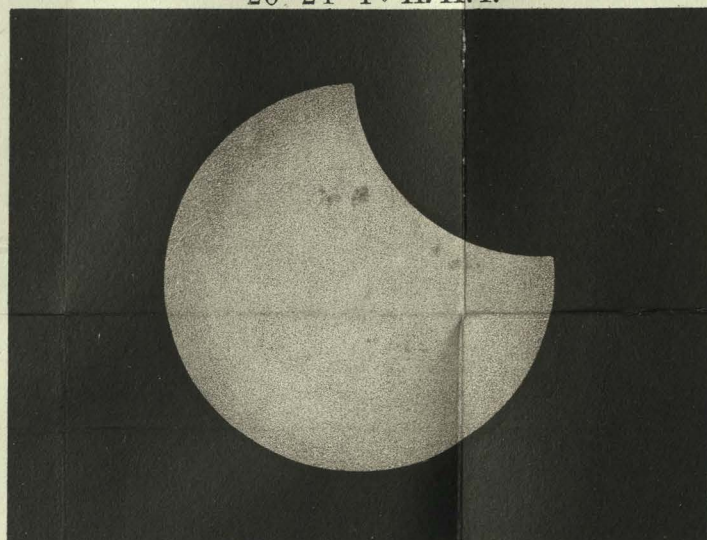
19^h 25^m 55^s. H. K. I.

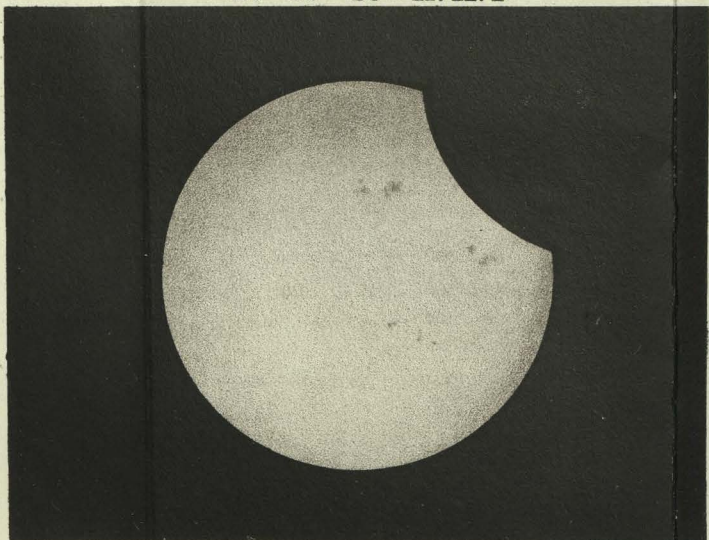
19^h 57^m 21^s. H. K. I.

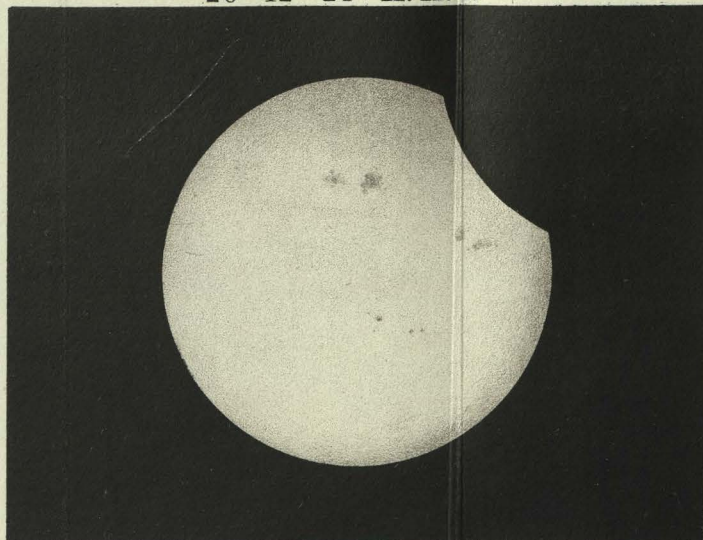
20^h 24^m 1^s. H. K. I.

20^h 35^m 15^s. H. K. I.

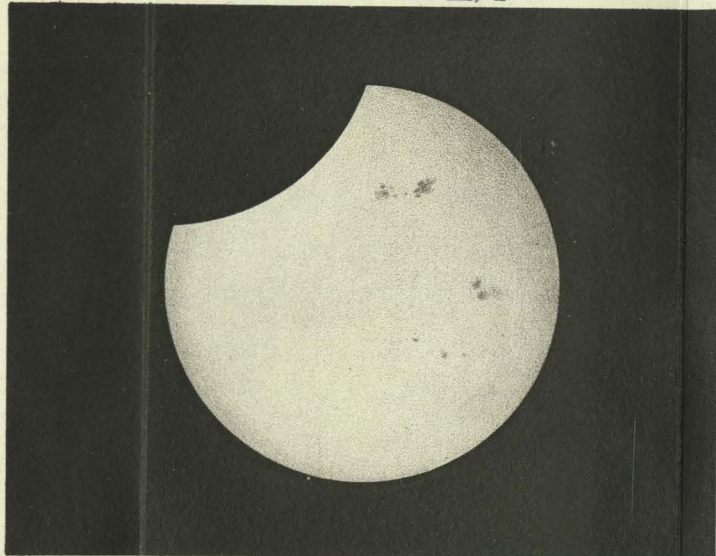
20^h 42^m 21^s. H. K. I.

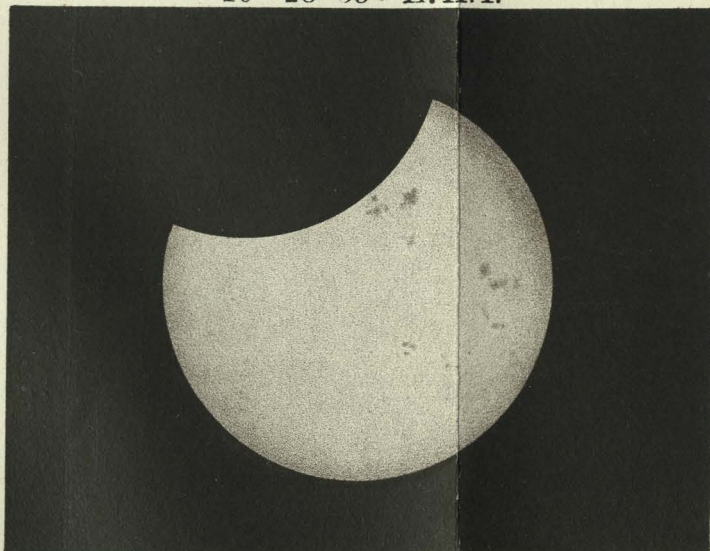
NAPFOGYATKOZÁS

1882. május 16-án.

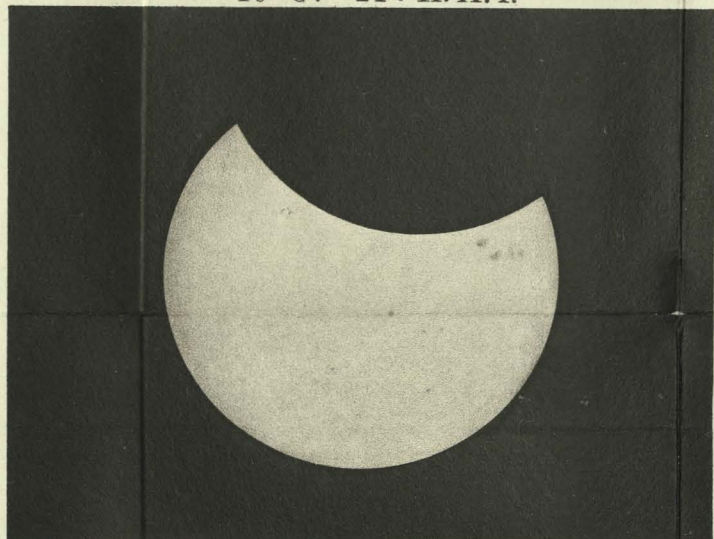
19^h 13^m 8^s. H. K. I.

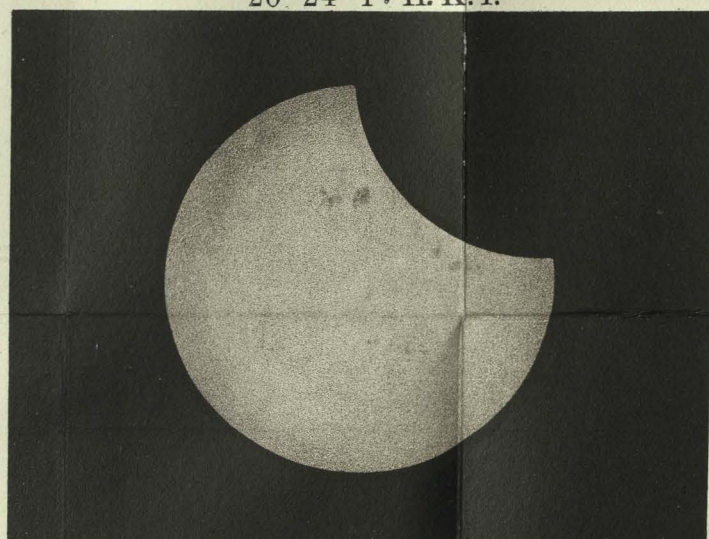
19^h 25^m 55^s. H. K. I.

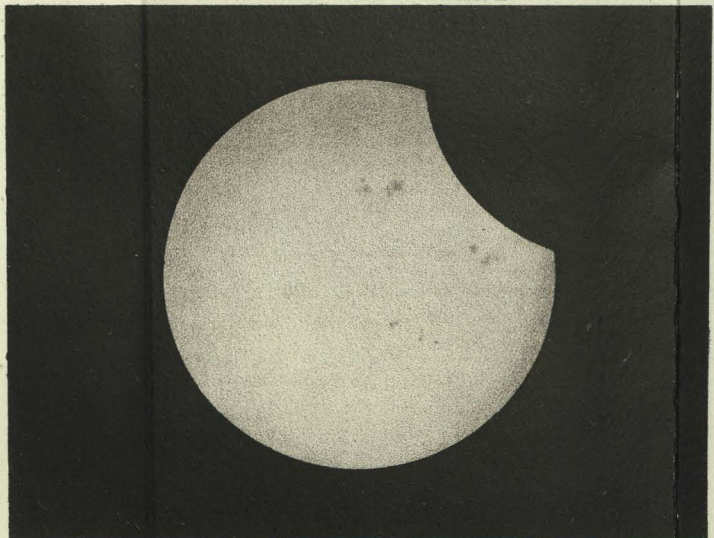
19^h 57^m 21^s. H. K. I.

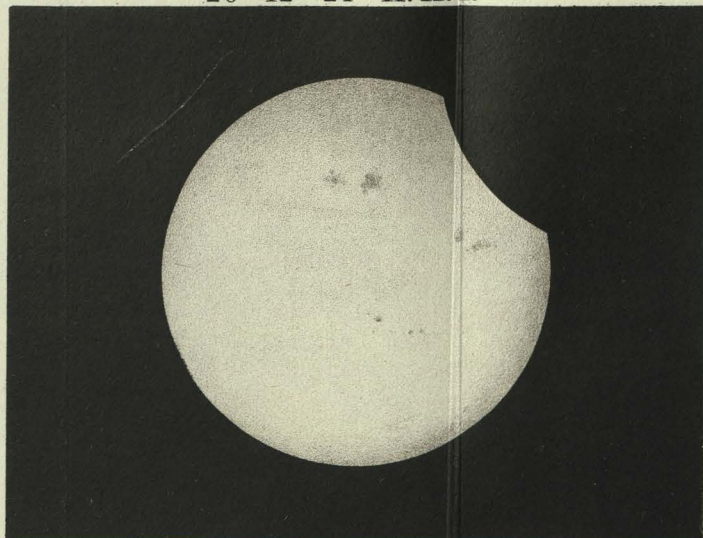
20^h 24^m 1^s. H. K. I.

20^h 35^m 15^s. H. K. I.

20^h 42^m 21^s. H. K. I.

Ötödik kötet.

I. Kondor Gusztáv. Emlékbeszéd Nagy Károly r. tag felett. 10 kr. — II. Kenessey Albert. Adatok folyóink vízrajzi ismeretéhez 20 kr. — III. Dr. Hoitsy Pál. Csillag-észlelés a kelet-nyugot vonalban (egy számtáblával.) 30 kr. — IV. Hunyady Jenő. A kúpszeleten fekvő hat pont feltételi egyenletének különböző alakjairól. (Folytatás a IV. kötetben ugyane cím alatt megjelent értekezésnek.) 10 kr. — V. Hunyady Jenő. Apollonius feladata a gömbfelületen 10 kr. — VI. Dr. Gruber Lajos. 24η Cassiopeiae kettős csillag mozgásáról. 10 kr. — VII. Martin Lajos. — A változtatási hánylat alkalmazása a propeller-felület egyenletének lefejtésére. 20 kr. — VIII. Konkoly Miklós. A teljes holdfogyatkozás 1877. február 27-én és az 1877. (Borelli) I. számú üstökös szinképének megfigyelése az ó-gyallai csillagdán. 10 kr. — IX. Konkoly Miklós. A napfoltok s a nap felületének kinézése 1876-ban (három képtáblával.) 40 kr. — X. Konkoly Miklós. 160 álló csillag szinképe. Megfigyeltetett az ó-gyallai csillagdán 1876-ban 20 kr.

Hatodik kötet.

I. Konkoly Miklós. Hulló csillagok megfigyelése a magyar korona területén. I. rész. 1871—1873. Ára 20 kr. — II. Konkoly Miklós. Hulló csillagok megfigyelése a magyar korona területén. II. rész. 1874—1876. Ára 20 kr. — III. Az 1874. V. (Borelli-féle) Üstökös definitív pályaszámítása. Közlik dr. Gruber Lajos és Kurländer Ignác kir. observatorok. 10 kr. — IV. Schenzl Guido. Lehajlás meghatározások Budapesten és Magyarország délkeleti részében. 20 kr. — V. Gruber Lajos. A november-havi hullócsillagokról 20 kr. — VI. Konkoly Miklós. Hulló csillagok megfigyelése a magyar korona területén 1877-ik évben. III. Rész. Ára 20 kr. — VII. Konkoly Miklós. A napfoltok és a napfelületének kinézése 1877-ben. Ára 20 kr. — VIII. Konkoly Miklós. Mercur átvonulása a nap előtt. Megfigyeltetett az ó-gyallai csillagdán 1878. május 6-án 10 kr.

Hetedik kötet.

I. Konkoly Miklós. Mars felületének megfigyelése az ó-gyallai csillagdán az 1877-iki oppositio után. Egy táblával. 10 kr. — II. Konkoly Miklós. Álló csillagok szinképének mappirozása. 10 kr. — III. Konkoly Miklós. Hullócsillagok megfigyelése a magyar korona területén 1878-ban. IV. rész. Ára 10 kr. — IV. Konkoly Miklós. A nap felületének megfigyelése 1878-ban ó-gyallai csillagdán. 10 kr. — V. Hunyady Jenő. A Möbius-féle kritériumokról a kúpszeletek elméletében 10 kr. — VI. Konkoly Miklós. Spectroscopicus megfigyelések az ó-gyallai csillagvizsgálón 10 kr. — VII. Dr. Weinek László. Az instrumentális fényhajlás szerepe egy Vénus-átvonulás photographiai felvételénél 20 kr. — VIII. Suppan Vilmos. Kúp- és hengerfelületek önálló ferde vetítésben. (Két táblával.) 10 kr. — IX. Dr. Konek Sándor. Emlékbeszéd Weninger Vince l. t. fölött. 10 kr. — X. Konkoly Miklós. Hullócsillagok megfigyelése a magyar korona területén 1879-ben. 10 kr. — XI. Konkoly Miklós. Hullócsillagok radiatio pontjai, levezetve a magyar korona területén tett megfigyelésekből 1871—1878 végéig 20 kr. — XII. Konkoly Miklós. Napfoltok megfigyelése az ó-gyallai csillagvizsgálón 1879-ben. (Egy tábla rajzzal.) 30 kr. — XIII. Konkoly Miklós. Adatok Jupiter és Mars physikájához. 1879. (Három tábla rajzzal.) 30 kr. — XIV. Réthy Mór. A fény törése és visszaverése homogén isotrop átlátszó testek határán. Neumann módszerének általánosításával és bővítésével. (Székf. ért.) 10 kr. — XV. Réthy Mór. A sarkított fényrengés elhajlító rács által való forgatásának magyarázata, különös tekintettel Fröhlich észleteire. 10 kr. — XVI. Szily Kálmán. A telített gőz nyomásának törvényéről. 10 kr. — XVII. Hunyady Jenő. Másodfoku görbék és felületek meghatározásáról. 20 kr. — XVIII. Hunyady Jenő. Tételek azon determinánsokról, melyek elemei adjungált rendszerek elemeiből vannak komponálva. 20 kr. — XIX. Dr. Fröhlich Izor. Az állandó elektromos áramlások elméletéhez. 10 kr. — XX. Hunyady Jenő. Tételek a komponált determinánsoknak egy különös neméről. 10 kr. — XXI. König Gyula. A raczionális függvények általános elméletéhez. 10 kr. — XXII. Silberstein Salamon

Vonalgeometriai tanulmányok 20 kr. — XXIV. Hunyady János. A Steiner-féle kritériumról a kúpszeletek elméletében. 10 kr. — XXV. Hunyady Jenő. A pontokból vagy érintőkből és a conjugált háromszögből meghatározott kúpszelet nemének eldöntésére szolgáló kritériumok. 10 kr.

Nyolczadik kötet.

I. szám. Astrophisikai megfigyelések az ó-gyallai csillagvizsgálón 1880-ban. Konkoly Miklóstól. Egy tábla rajzzal. — II. szám. Adatok Jupiter phisikájához az 1880-ik évből. Egy függeléssel. Konkoly Miklóstól — III. szám. A Bólyai-féle algorithmus. Dr. Farkas Gyulától. — IV. szám. Napfoltok megfigyelése 1880-ban, és 1882 napfolt micrometricus mérése. Konkoly Miklóstól. Két tábla rajzzal. — V. szám. Hullócsillagok megfigyelése 1880-ban a magyar korona területén. V-ik rész. Konkoly Miklóstól. — VI. szám. Csillagászati megfigyelések az ó-gyallai csillagvizsgálón. Konkoly Miklóstól. — VII. szám. 102 hullócsillag kisugárzási pont, levezetve 518 megfigyelésből, melyek a magyar korona területén 1879. és 1880-ban tétettek. Konkoly Miklóstól. — VIII. szám. Új villamzáró vagy nyitókészülék normálórán, és a Jürgenssen-féle óraszerkezet. Konkoly Miklóstól. Egy képtáblával. — IX. szám. Adatok Jupiter forgási elemeihez. Dr. Kobold Ármintól. — X. szám. A Hamilton-féle rendszerek és az elsőrendű partialis differenciálegyenletek általános elmélete. Székfoglaló értekezés. König Gyulától. — XI. szám. A hadtudomány viszonya a többi tudományokhoz. Kápolnai Pauer Istvántól. Székfoglaló értekezés. — XII. szám. Egy negyedrendű felületről. Hunyady Jenőtől.

Kilencedik kötet.

I. szám. Astrophisikai megfigyelések az ógyallai csillagvizsgálón. (Három táblával.) Konkoly Miklóstól. — II. szám. Az ó-gyallai csillagvizsgáló földrajzi szélessége. Dr. Lakits Ferencztől. — III. szám. A herényi astrophisikai observatorium leírása, és az abban tett megfigyelések 1881-ben. (Egy táblával) Gothard Jenőtől. — IV. szám. Napfoltok és a nap felületének megfigyelése 1881-ben. Konkoly Miklóstól. — V. szám. Csillagászati megfigyelések az ó-gyallai csillagvizsgálón. Konkoly Miklóstól. — VI. szám. Hullócsillagok megfigyelése 1881-ben. Konkoly Miklóstól. — VII. szám. Adatok Jupiter és Mars physikájához, az 1881. évi megfigyelésekből. (III. rész. Három táblával.) Konkoly Miklóstól. — VIII. szám. Az üstökösök vegytani alkotása. Konkoly Miklóstól. — IX. szám. Az 1871—1880. években, Magyarországon megfigyelt hullócsillagok pályaelemei. Kövesligethy Radótól. — X. szám. Néhány determináns-egyenletről. Hunyady Jenőtől. — XI. szám. Perspektiv helyzetű alakzatokról. Dr. Klug Lipóttól. — XII. szám. Az elhajlott fény intenzitásának vizsgálata. (A math. és természettudományi állandó bizottság segélyezésével készült dolgozat. Tizenkét ábrával a szöveg között.) Dr. Fröhlich Izortól. — XIII. szám. Az algebrai egyenletek elméletéhez. König Gyulától.